

Podjęmowanie decyzji

Bibliografia:

- Źródło: Jarek Żyliński, *Jak uczyć dziecko podejmowania decyzji? Trzymać się z daleka*, dostępny w internecie: <https://dziecisawazne.pl/jak-uczyc-dziecko-podejmowania-decyzji-trzymac-sie-z-daleka/> [dostęp 30.06.2022], licencja: CC BY 4.0.

Podejmowanie decyzji

Źródło: Learnetic S.A., dostępny w internecie: <https://pixabay.com/pl/photos/drzwi-wybory-wybiera%87-decyzja-1690423/>, licencja: CC BY 4.0.

Nauczysz się

- Definiować, czym jest decyzja.
- Wymieniać metody podejmowania decyzji.
- Przedstawiać proces podejmowania decyzji.
- Analizować metody podejmowania decyzji.
- Formułować wnioski na temat wartości wynikających z samodzielnego podejmowania decyzji.
- Uzasadniać twierdzenie, zgodnie z którym wpadnięcie w pułapkę w podejmowaniu decyzji może uniemożliwić jej podjęcie.

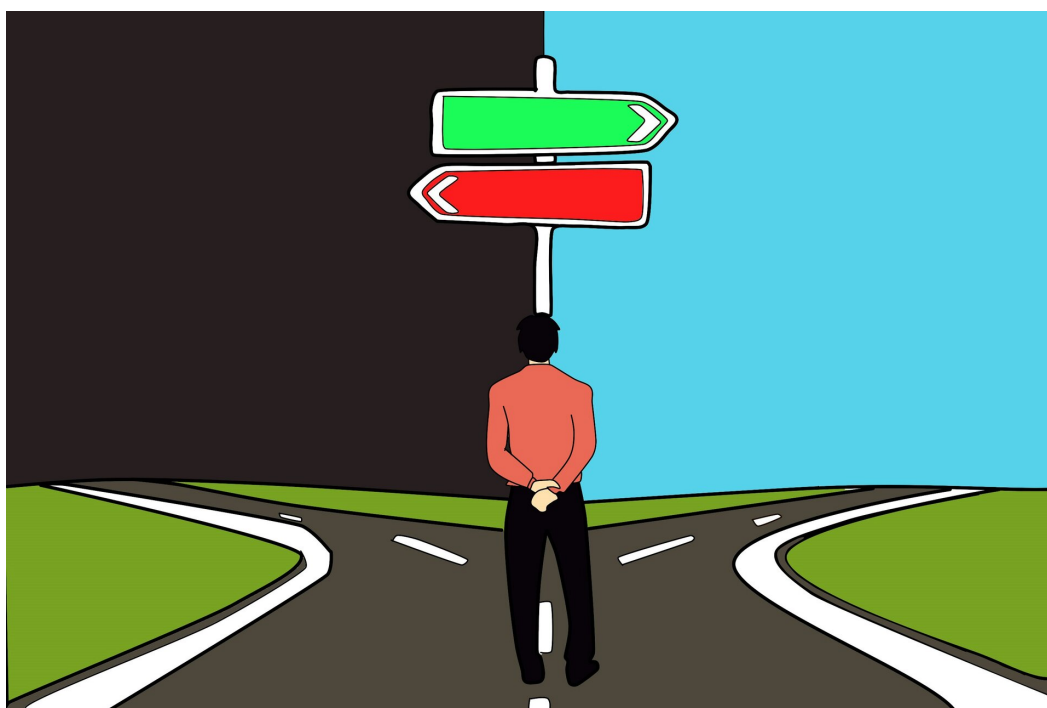
Wprowadzenie

Z koniecznością podejmowania decyzji spotykamy się praktycznie na każdym kroku, zarówno w życiu prywatnym, jak też podczas pobytu w szkole czy w trakcie

podejmowanej pracy zawodowej. Podejmowanie decyzji nie dotyczy więc tylko osób dorosłych – ze zjawiskiem tym spotykamy się od wczesnego dzieciństwa.

Co to jest decyzja?

W najprostszym znaczeniu decyzja to postanowienie będące wynikiem dokonania określonego wyboru. Samo słowo pochodzi od łacińskiego słowa *decisio* [czyt: decizjo], co oznacza rozstrzygnięcie, postanowienie, układ. Decyzja jest świadomym, a więc podejmowanym przez jednostkę lub grupę wyborem jednego z rozpoznawanych i uznanych za możliwe wariantów przyszłego działania.

Podejmując decyzję musimy dysponować możliwością wyboru wariantów. Takich wariantów musi być więc minimum dwa.

Źródło: Learnetic S.A., dostępny w internecie: <https://pixabay.com/pl/illustrations/decyzja-wyb%3%b3r-%c5%9bcie%c5%bcka-droga-1697537/>, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 1

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Decyzje można podzielić według kilku kategorii, np. ze względu na:

- liczbę kryteriów – decyzje jedno- i wielokryterialne,

- środowisko podejmowania decyzji – decyzje prywatne i zawodowe,
- czas namysłu – decyzje impulsywne (intuicyjne) i rzeczowe (przemyślane),
- stopień powtarzalności – decyzje nierutynowe i rutynowe.

Ćwiczenie 2

ĆWICZENIE: Grupowanie elementów

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Proces podejmowania decyzji

Podjęcie decyzji poprzedzone jest procesem myślowym, w którym następują po sobie w logicznym porządku określone czynności, powiązane ze sobą związkami przyczynowo-skutkowymi, których efektem jest podjęcie decyzji. Proces decyzyjny składa się z kilku faz:

1. Sprecyzowanie problemu

Na tym etapie należy określić, co spowodowało, że konieczne jest podjęcie decyzji. Pomocne w tym mogą okazać się odpowiedzi na pytania:

- Co spowodowało problem?
- Kto jest za niego odpowiedzialny?
- Na czym on polega?

2. Określenie celu zasadniczego

Na tym etapie należy zbadać możliwe warianty wyboru oraz możliwości wprowadzenia ich w życie. Pomocne w tym mogą okazać się odpowiedzi na pytania:

- Jakie są możliwe rozwiązania problemu?
- Czym dysponuję, a czego mi brak?

4. Sprecyzowanie konsekwencji poszczególnych wariantów

Na tym etapie należy określić konsekwencje wyboru poszczególnych wariantów i sprawdzić czy posiadane informacje pozwalają przewidzieć rezultaty każdego z dokonanych wyborów. Pomocne w tym mogą okazać się odpowiedzi na pytanie:

- Co się stanie, gdy wybiorę taką ścieżkę działania, a co będzie, gdy wybiorę inną?

5. Wybranie optymalnego wariantu

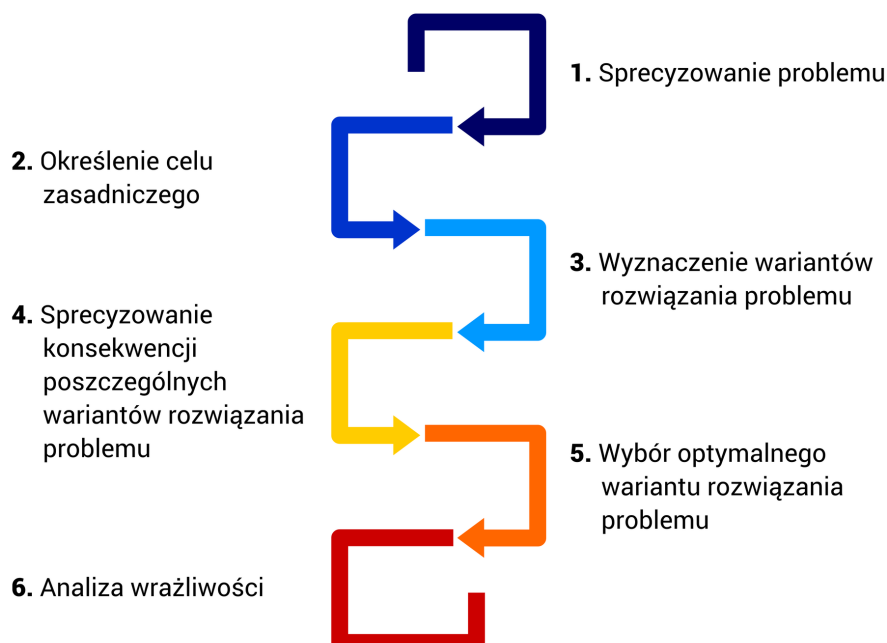
Na tym etapie należy dokonać wyboru najlepszego z możliwych wariantów podjęcia decyzji. Pomocna w tym może okazać się odpowiedź na pytanie:

- Którą z możliwości działania wybieram?

6. Dokonanie analizy wrażliwości

Na tym etapie należy ustalić jakie wyniki podjętego wyboru są pewne oraz jak mogłyby się zmienić, gdyby doszło do zmiany warunków, które miałyby wpływ na podjęcie decyzji. Pomocne w tym mogą okazać się odpowiedzi na pytania:

- Jakie cechy problemu sprawiają, że wybieram ten wariant?
- Jak zmieniłby się ten wariant przy zmianie warunków wyjściowych?

Podejmowanie decyzji to proces wieloetapowy i wymagający wielu istotnych dla naszego funkcjonowania umiejętności. Te umiejętności to zdolność do definiowania problemu, do dokonywania wyboru, ale przede wszystkim oceny skutków, które dany wybór ze sobą przyniesie.
Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 3

ĆWICZENIE: Uporządkuj elementy

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 4

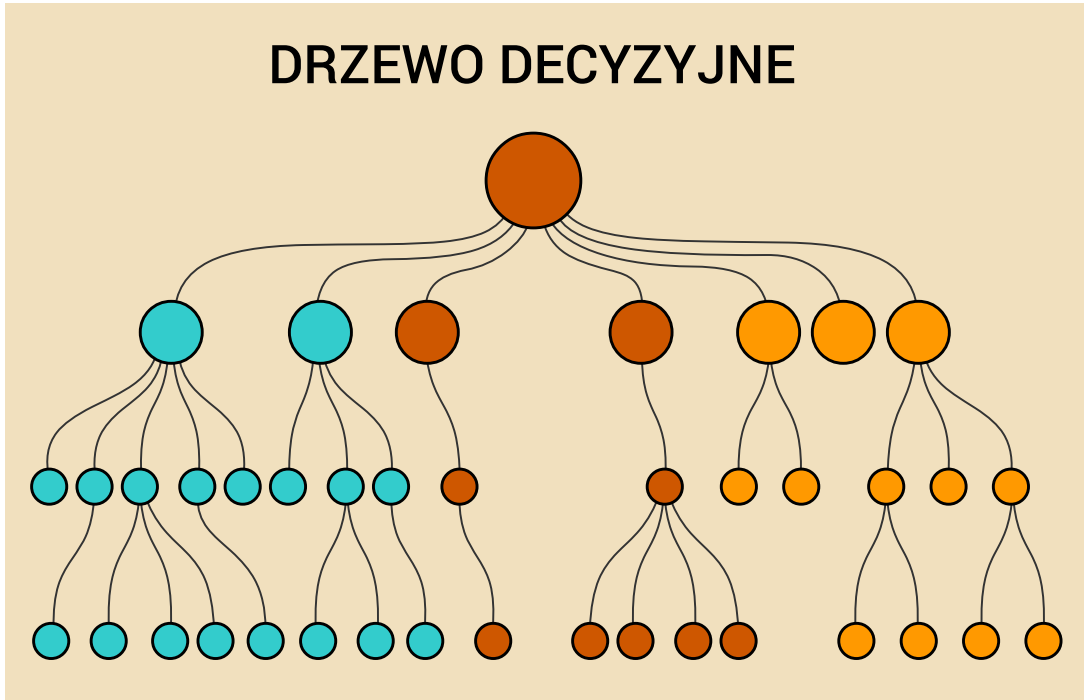
ĆWICZENIE: Połącz w pary

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Jak podjąć decyzję?

Jednym ze sposobów podejmowania decyzji jest zastosowanie [drzewa decyzyjnego](#). Nazywamy tak model decyzyjny, w którym w uporządkowany sposób przedstawia się możliwe warianty decyzji oraz konsekwencje ich wyboru. Graficzne przedstawienie w postaci drzewa decyzyjnego pozwala na jednoczesną analizę wielu wariantów decyzyjnych i kryteriów ich oceny, ułatwia też analizę sytuacji istotnych przy podejmowaniu decyzji. W efekcie możliwe staje się ustalenie i wybór najlepszego wariantu decyzji.

DRZEWO DECYZYJNE

Przykładowy schemat drzewa decyzyjnego.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

” Jarek Żyliński

Jak uczyć dziecko podejmowania decyzji? Trzymać się z daleka

Podjęcie decyzji nie pojawia się w pewnym okresie życia człowieka, na przykład przy okazji zdmuchnięcia osiemnastu świeczek na torcie. Od samego początku kształtujemy to, w jaki sposób mały, a potem i duży, człowiek będzie podejmował decyzje. Jeśli od samego początku będziemy podejmować wszystkie decyzje za dziecko, to bardzo trudno będzie mu kiedyś wziąć odpowiedzialność za swoje czyny. (...) Jakkolwiek banalnie to nie zabrzmie, dziecko uczy się podejmować samodzielne decyzje... podejmując samodzielne decyzje. Wbrew pozorom to wcale nie jest banał. Czasami mamy wbudowaną w naszą głowę chęć poddawania wszystkiego ocenie, opowiadania dzieciom, jaki jest świat, jak należy coś robić, jak się zachowywać. (...) Być może pouczając dziecko wyrobimy mu kilkadziesiąt konkretnych nawyków – „idealnych rozwiązań” do

pewnych sytuacji. Ale równocześnie oduczymy je samodzielnego podejmowania się rozwiązywania problemów. Jeśli nagle pojawi się sytuacja, na którą dziecko ma niewyrobioną strategię, to pojawi się znak zapytania i bezradność. (...) Jeśli więc chcesz, żeby twoje dziecko było samodzielne, żeby nie pytało o to, co zdecydować (...) to zacznij już teraz. Odsuń się i daj dziecku samemu doświadczać różnych codziennych wydarzeń. Niech od teraz rozwiązuje problemy, które są w zasięgu jego ręki. Bądź przy nim z mądrą pomocą, ale nie wyręczaj w każdej sytuacji. Kiedy przyjdzie po rozwiązanie, zacznij od słów: „a jak Ty myślisz, jak Ty byś zrobił?”. Kiedy będzie rozważać, czy coś jest dobre czy złe – zapytaj: „a jak Ci się wydaje?”. Niech zauważy, że mu ufasz. Niech się uczy, że na początku warto zapytać siebie. Być może czasem rozwiązaniem będzie poproszenie kogoś o pomoc. Czasem będzie to samodzielne radzenie sobie. Daj dziecku poczuć, co się dzieje w zależności od tego, jakie rozwiązania wybierze. Daj mu poczuć, że jest samodzielne. (...)

Źródło: Jarek Żyliński, *Jak uczyć dziecko podejmowania decyzji? Trzymać się z daleka*, dostępny w internecie:

<https://dziecisawazne.pl/jak-uczyc-dziecko-podejmowania-decyzji-trzymac-sie-z-daleka/> [dostęp 30.06.2022], licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 5

ĆWICZENIE: Wskaż prawidłową odpowiedź

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 6

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Przerwij grę Instrukcja

-20 | 20

Jakie argumenty mogą przekonać uczniów do podjęcia decyzji o tej formie wycieczki? Wybierz te, które można uwzględnić w czasie rozmowy z uczniami w klasie. Uwaga! Możesz dokonać wyboru maksymalnie trzech opcji.

- Wycieczka z dreszczykiem – biwakowanie pod chmurką to ciekawe doświadczenie dla tych, którzy lubią się trochę bać.
- Będzie fajnie – to wyjazd, który każdemu się spodoba.
- Nauka sztuki przetrwania – zdobędziemy wiedzę i umiejętności, które później mogą nam się przydać.
- Większa integracja uczniów – siedząc w namiotach i wspólnie spędzając czas poznamy siebie jeszcze lepiej.
- Mniejsze koszty wycieczki – biwak to znacznie mniej wydanych przez rodziców pieniędzy.
- Kontakt z naturą – biwak to las, polany, stały dostęp do miejsc, które pozwolą nam się wyciszyć i odpocząć.

Sprawdź

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dxeb1SM7t>

Gra edukacyjna ucząca podejmowanie decyzji

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 1

Zaproponuj inną, niż podane w grze, formę wycieczki szkolnej.

Polecenie 2

Podaj 3 argumenty, jakie mogą przekonać uczniów do podjęcia decyzji o tej formie wycieczki.

Polecenie 3

Wyjaśnij, co uczniowie zyskają dzięki takiemu wyjazdowi.

Pułapki związane z podejmowaniem decyzji

Przy podejmowaniu decyzji należy pamiętać, że proces ten wiąże się z istnieniem kilku pułapek. Oto one:

1. Wąskie kadrowanie, czyli zawężanie wyboru do dwóch opcji.

Wąskie kadrowanie pojawia się na samym wstępie procesu decyzyjnego. Wynika ono z faktu, że sami narzucamy sobie wybór możliwych decyzji do jednej lub dwóch najbardziej oczywistych opcji (najczęściej opcji „tak” i opcji „nie”). Skupiając się na tych dwóch możliwościach nie dostrzegamy szeregu innych, które mogłyby nam ułatwić podjęcie decyzji.

2. Efekt potwierdzenia, czyli poszukiwanie danych potwierdzających nasze poglądy i założenia.

W przypadku tej pułapki podczas podejmowania decyzji podświadomie dobieramy tylko takie argumenty, które uzasadniają dokonany przez nas wybór i które nam pasują, ale które niekoniecznie odzwierciedlają fakty.

3. Bieżące emocje, czyli wpływ chwilowych odczuć na podjętą decyzję.

Pułapka ta polega na dopuszczaniu do głosu emocji, w momencie przed podjęciem decyzji. Sprawiają one, że zaczynamy się wahać, tracimy pewność, i w konsekwencji w kółko powtarzamy proces decyzyjny.

4. Nadmierna pewność siebie, czyli złudzenie, że wiemy jak będzie wyglądać przyszłość.

Tego rodzaju pułapka wynika z przekonania, że wiemy, jak będzie wyglądała przyszłość i jak dokładnie podjęta przez nas decyzja wpłynie na nas lub na nasze otoczenie.

Ćwiczenie 7

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Jak uniknąć pułapek podejmowania decyzji?

Zdając sobie sprawę z istnienia możliwych pułapek utrudniających podejmowanie decyzji można próbować je ominąć. Oto kilka sposobów:

1. Gdy wpadłeś w pułapkę wąskiego kadrowania, zauważ, że możesz poszerzyć swoją perspektywę. Twój wybór możliwych decyzji nie ogranicza się do dwóch możliwości. Pomyśl, że możesz zrobić „to oraz tamto”, a nie tylko „to lub tamto”.

Zdolność do odnajdywania wielu możliwości i unikania pułapki wąskiego kadrowania wskazuje na kreatywność i umiejętność nieszablonowego myślenia.

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

2. Jeżeli jesteś pewny swojego wyboru, bo wpadłeś w pułapkę efektu potwierdzenia, zastanów się nad przeciwieństwem podjętej decyzji. Stań się „advokatem diabła” i znajdź argumenty przeciw twojej decyzji.
3. Jeśli bieżące emocje sprawiły, że wpadłeś w pułapkę, daj sobie chwilę czasu. Zastanów się, jak się będziesz czuł z tą decyzją za 10 minut, 10 miesięcy lub później. Pomyśl też, czy takie same rozwiązanie, które Ty wybrałeś, polecilibyś bliskiej Ci osobie? W ten sposób nabierzesz dystansu, który umożliwi chłodną ocenę podjętej decyzji.
4. Gdy wpadasz w pułapkę zbytnej pewności siebie, zastanów się, czy masz zdolności do jasnowidzenia? Czy na pewno wiesz, co przyniesie przyszłość? Prawda jest bowiem taka, że przyszłość niesie całe spektrum możliwości i podjęta tu i teraz decyzja może mieć różnorodne konsekwencje.

Ćwiczenie 8

ĆWICZENIE: Połącz w pary

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Słowniczek

decyzja

świadomy i charakteryzujący się nielosowością wybór jednego z rozpoznawanych i uznanych za możliwe wariantów działania

proces decyzyjny

proces myślowy, za pośrednictwem którego dochodzi do podjęcia decyzji; cechami tego procesu jest występowanie kilku elementów, m.in. decydenta, czyli osoby, która ma podjąć decyzję, alternatywnych wyborów, a więc opcji, między którymi jest dokonywany wybór (muszą zaistnieć co najmniej 2 możliwości), konsekwencje wyboru, czyli pozytywne bądź negatywne następstwa

drzewo decyzyjne

graficzna metoda obrazująca proces podejmowania decyzji

Bibliografia

AHP – analityczny proces hierarchiczny. Budowa i analiza modeli decyzyjnych krok po kroku, [w:] https://www.ksiegarnia.beck.pl/media/product_custom_files/1/1/11453-ahp-analityczny-proces-hierarchiczny-budowa-i-analiza-modeli-decyzyjnych-krok-po-kroku-darmowy-fragment.pdf

Baza wiedzy o podejmowaniu decyzji, [w:] <https://www.studiamba.wsb.pl/baza-wiedzy/o-podejmowaniu-decyzji>

Cztery największe PUŁAPKI podejmowania decyzji. Jak sobie z nimi poradzić?, [w:] <https://martawaszczyk.pl/pulapki-podejmowania-decyzji/>

Podejmowanie decyzji, [w:] https://mfiles.pl/pl/index.php/Podejmowanie_decyzji

Wyznaczanie celów i podejmowanie decyzji, [w:]

<http://www.podrecznik.edugate.pl/1-czlowiek-przedsiębiorczy-i-komunikacja-interpersonalna/1-5-wyznaczanie-celow-i-podejmowanie-decyzji/>

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.